

แนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทยสู่ความเป็นเลิศ

Guidelines for Elevating the Educational Equality of Thailand towards Excellence

พานูวัฒน์ จรูญสนองกิจ¹ ชวัลวิทย์ เกตุรัตน์² นวรัตน์ ไชชมภู³
Panuwat Jaroonsanongkit, Chawanwit Ketrat, Navarat Waichompu

บทคัดย่อ (Abstract)

คุณภาพการศึกษานั้นมีปัจจัยในการขับเคลื่อนที่หลากหลายและมีความแตกต่างกันตามบริบทของสถานศึกษา แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การยกระดับคุณภาพการศึกษา บทความวิชาการนี้นำกรอบแนวคิดรูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศของประเทศสิงคโปร์ ประเทศออสเตรีย และประเทศฮ่องกง มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสร้างแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทยสู่ความเป็นเลิศ โดยมีเนื้อหาตามประเด็นดังนี้ 1) เป้าหมายความเป็นเลิศของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) บทบาทและคุณลักษณะของผู้บริหารในการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ 3) คุณลักษณะของครูในการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ และ 4) แนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทยสู่ความเป็นเลิศ โดยเนื้อหาแต่ละประเด็นมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

คำสำคัญ (Keywords) : คุณภาพการศึกษา; การยกระดับสู่ความเป็นเลิศ; ประเทศไทย

Abstract

The quality of education is driven by many factors and differs in the school contexts their goal is to elevate the quality of education. This academic paper used the excellent frameworks of the schools in Singapore, Austria, and Hong Kong: analyzing and synthesizing them for the guidelines in the education quality elevation in Thailand towards the excellence. The contents were categorized as the following issues: 1) goals of excellence for educational institutions in the 21st century; 2) roles and characteristics of administrators in elevating educational institutions to excellence; 3) characteristics of teachers in elevating educational institutions to excellence; and 4) guidelines for elevating the quality of education in Thailand

Received: 2022-10-28 Revised: 2022-11-20 Accepted: 2022-11-21

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ Ph.D. Student in Education Program, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University. E-mail: novemberton@gmail.com

² ครู โรงเรียนวัดเพ็ญประดิษฐาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 Teacher at Wat Peng Pradittharam School, Suratthani Primary Education Service Area Office 3. E-mail: Earthchawan@gmail.com

³ อาจารย์หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ Instructor of Doctor of Education Program, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University. E-mail: Navaratying@hotmail.com

towards excellence. The contents of each issue were relevant for the driving guideline of the excellent education.

Keywords: educational quality; elevation towards excellence; Thailand

บทนำ (Introduction)

การจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของไทยพึงยึดตามปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาของ UNESCO ประกอบด้วย 1) *การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know)* ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด รวมถึงวิธีการแสวงหาความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ลักษณะดังกล่าวมักปรากฏในรูปแบบการฝึกสติ สมาธิ ความจำ ความคิด ผสมผสานกับสภาพจริงและประสบการณ์ในการปฏิบัติ 2) *การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้ (Learning to do)* เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความสามารถ ความชำนาญ รวมทั้งสมรรถนะทางด้านวิชาชีพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะ รวมถึงการประยุกต์องค์ความรู้สู่การปฏิบัติงานและอาชีพได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้กระบวนการเรียนรู้อาจจะเป็นการบูรณาการระหว่างความรู้ภาคทฤษฎี การฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับการสร้างประสบการณ์ทางสังคม 3) *การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to live together)* เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีความเคารพสิทธิ ศักดิ์ศรี รวมถึงเข้าใจความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม และ 4) *การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be)* เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย และสติปัญญา เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีความสำคัญกับจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ภาษา วัฒนธรรม บุคลิกภาพ รวมถึงการเข้าใจตนเองและผู้อื่น (อดุลย์ วังศรีคุณ, 2557: 4-5)

การพัฒนาการศึกษาไทย ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ครอบคลุมทั้งหมด 6 ประเด็น ได้แก่ บริบทของการจัดการศึกษา โอกาสทางการศึกษา คุณภาพของการศึกษา ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา และประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ สามารถสรุปเพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนดังนี้ (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2561: 13-14) 1) ทรัพยากรต่าง ๆ ที่อยู่ในระบบการศึกษาจำเป็นต้องมีการทบทวนอยู่เสมอเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด 2) จำนวนประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ไม่ได้รับการศึกษาในระบบประมาณร้อยละ 11.7 รวมถึงประชากรวัยแรงงานมีการศึกษาน้อยกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3) เป้าหมายสาขา และคุณภาพของกระบวนการจัดการศึกษาต้องมีการวิเคราะห์ทบทวน เนื่องจากคุณภาพด้านวิชาการ คุณลักษณะ รวมถึงทักษะการใช้แรงงาน ยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม 4) การบริหารจัดการ ทรัพยากรและการเงินเพื่อการศึกษาของรัฐ ไม่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาผู้เรียน และ 5) สมรรถนะด้านการศึกษาของไทยเมื่อเทียบกับสากลนั้น ยังมีจุดที่ควรได้รับการแก้ไขและพัฒนา

จากผลการวิเคราะห์การพัฒนาการศึกษาไทยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าระบบการศึกษาของไทยยังมีจุดที่ควรได้รับการแก้ไขและพัฒนา บทความนี้จะมุ่งนำเสนอแนวคิดในการยกระดับสถานศึกษาไทยอันเป็นหน่วยย่อยและเป็นรากฐานสำคัญในระบบการศึกษา โดยสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นเลิศจากตัวอย่างสถานศึกษาในประเทศชั้นนำ 3 ประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และฮ่องกง เพื่อใช้กำหนดเป็นเป้าหมายและจุดที่ควรให้ความสำคัญในการยกระดับ นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องส่วนหลักในการยกระดับโดยเฉพาะผู้บริหารและครู

เนื้อหา (Content)

เป้าหมายความเป็นเลิศของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอกได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้ง ผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับแรงกดดันจากภายในประเทศจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้ การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ทักษะคนมีความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้ง ระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพ ของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบ การศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีและการบริหาร จัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทย ส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทายดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอีก 20 ปีข้างหน้า สิ่งเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับเป้าหมายความเป็นเลิศของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาที่สะท้อนคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 2-10)

ดังนั้น คุณภาพของสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งที่แสดงถึง ระดับคุณลักษณะขององค์ประกอบต่าง ๆ ในโรงเรียนตามความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “มาตรฐาน” หากโรงเรียนใด มีระดับคุณภาพที่เกินกว่ามาตรฐาน แสดงว่าโรงเรียนนั้น ๆ มีลักษณะของความเป็นเลิศ (Excellence) กล่าวคือ มีความโดดเด่นหรือมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาได้ดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนในระดับเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความเป็นสากลและสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ผู้เขียนจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์และถอดบทเรียนสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศจากประเทศชั้นนำด้านการศึกษาต่อไป

รูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศสิงคโปร์ (School Excellence Model : SEM)

รูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศสิงคโปร์ (SEM) คือ รูปแบบการประเมินตนเองซึ่งเกิดจากการบูรณาการ 3 รางวัลความเป็นเลิศ ได้แก่ รางวัลคุณภาพของยุโรป รางวัลคุณภาพประเทศสิงคโปร์ และรางวัลคุณภาพประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพ รวมถึงพัฒนาการวัดประเมินผลให้มีมาตรฐานเช่นเดียวกับยุโรปและอเมริกา นอกจากนี้ในกระบวนการจัดการศึกษายังให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำ

ของผู้บริหารโรงเรียน การสรรหาบุคลากร การกำหนดนักเรียนของนักเรียนองค์กรวม ทั้งนี้ รูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศสิงคโปร์ (School Excellence Model : SEM) ถูกขับเคลื่อนโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริการครู และบุคลากรทางการศึกษาซึ่งให้ความสำคัญกับ 9 ปัจจัย ดังนี้ (สมกิต บุญยะโพธิ์, 2555: 27-28)

1. ด้านภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีภาวะผู้นำคำนึงด้านการจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลของนักเรียนมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคม
2. ด้านการวางแผนกลยุทธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องร่วมกันกำหนดโครงสร้าง การวางแผนกลยุทธ์ และการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน โปร่งใส พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางอีกด้วย
3. ด้านการจัดการบุคลากรให้มีความพร้อมต่อการพัฒนาโรงเรียน หมายถึง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีความรู้ มีความพร้อมในการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ
4. ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา หมายถึง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้การสนับสนุนด้านทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการศึกษาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างเพียงพอ
5. ด้านเป้าหมายนักเรียนและการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องออกแบบ กระบวนการจัดการศึกษา การนำไปใช้ การบริหารจัดการศึกษาและระบบการทำงานของครูและบุคลากรตลอดจนด้านคุณภาพของนักเรียนสู่ความเป็นเลิศ
6. ด้านการบริหารและผลการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
7. ด้านผลลัพธ์ของบุคลากร หมายถึง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีความตระหนักและมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพของนักเรียนสู่ความเป็นเลิศ
8. ด้านการมีส่วนร่วมและสังคม หมายถึง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องตระหนักในความสำคัญของชุมชนรวมถึงต้องมีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา
9. ด้านผลการประเมินการปฏิบัติงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากการศึกษารูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศสิงคโปร์ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศสิงคโปร์ (School Excellence Model : SEM) มีการดำเนินการโดยเริ่มจาก การวางแผน ซึ่งเป็นการกำหนดแนวทางการบริหารเชิงนโยบาย อาทิ การวางแผนกลยุทธ์ การกำหนดเป้าหมายของการศึกษา การวางแผนการใช้ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอก ต่อมาจึงกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วม โดยให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำและความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของผู้บริหาร นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมพัฒนา ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และความพร้อมในการขับเคลื่อนสถานศึกษาตามแผนที่วางไว้ ซึ่งในท้ายที่สุดจึงจะเข้าสู่กระบวนการ การประเมินผล โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกอีกด้วย

รูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศออสเตรเลีย (Australian Excellence Award : AEA)

ความเป็นมาของรูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศออสเตรเลียเริ่มต้นในปี ค.ศ. 1983 ซึ่งมาจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากองค์กรธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องเป็นเวลากว่า 15 ปี เข้ากระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ภายหลังจึงสรุปเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร ทั้งนี้แนวคิดเกณฑ์มาตรฐาน Australian Excellence Award : AEA ถูกออกแบบและปรับปรุงทุกปี โดยคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญที่มาจากองค์กรบริหาร จนกระทั่งในปี ค.ศ. 2003 ได้มีการปรับปรุงกรอบแนวคิด

เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยและแนวคิดการจัดการสมัยใหม่ ภายหลังจึงมีการประกาศใช้เป็นเกณฑ์ดังกล่าวเพื่อคัดเลือกองค์กรเข้ารับรางวัลความเป็นเลิศแห่งชาติของประเทศออสเตรเลีย รวมถึงมีการปรับใช้กับสถานศึกษา โดยเทียบเคียงจาก 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (อมลรดา พุทธินันท์, 2561: 34-35)

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วย ทิศทางกลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์กร การวางแผน การพัฒนา และการปรับใช้ของผลลัพธ์
 2. ความรู้และสารสนเทศขององค์กร ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลและแปลงข้อมูลไปสู่สารสนเทศ การบูรณาการ การใช้ความรู้ในการตัดสินใจ รวมถึงการสร้างและการจัดการความรู้
 3. การมุ่งเน้นผู้ให้บริการและตลาดรองรับผลผลิตของสถานศึกษา ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับผู้ให้บริการและตลาด การจัดการความสัมพันธ์ การรับรู้และตระหนักถึงคุณค่าของผู้ให้บริการสถานศึกษา
 4. นวัตกรรม โดยมุ่งเน้นการจัดการและการปรับปรุงนวัตกรรมที่ก่อให้เกิดคุณภาพต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา
 5. คุณภาพของผลผลิตในการจัดการศึกษา พิจารณาจากตัวชี้วัด ผลสำเร็จ รวมถึงความยั่งยืน
- ทั้งนี้ภายหลังจากสถานศึกษานำหลักการดังกล่าวสู่กระบวนการปฏิบัติ จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญสำหรับประเมินสถานศึกษา เรียกว่า การประเมินแบบ ADRI ซึ่งครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเข้าถึง (approach) 2) การแปลไปสู่การปฏิบัติ (deploy) 3) ผลลัพธ์ (result) และ 4) การปรับปรุง (improvement)

จากการศึกษารูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศออสเตรเลีย (Australian Excellence Award : AEA) สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศออสเตรเลียให้ความสำคัญกับ 5 องค์ประกอบ คือ **ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความรู้และสารสนเทศขององค์กร ผู้ให้บริการและตลาดรองรับผลผลิตของสถานศึกษา นวัตกรรม และคุณภาพของผลผลิตในการจัดการศึกษา** โดยประเมินด้วยรูปแบบ ADRI เพื่อตอบคำถามและนำไปสู่การเผยแพร่ต่อสาธารณะชนว่า องค์กรมีการวางแผนและการจัดโครงสร้างอย่างไร ? การนำแผนและโครงสร้างต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติมีวิธีการเป็นอย่างไร ? การวัดวิเคราะห์ผลลัพธ์และการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ?

รูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศฮ่องกง (The outstanding Teachers and School Award : HK)

รูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศฮ่องกง เป็นแผนงานหนึ่งในแผนการปฏิรูปคุณภาพการศึกษาซึ่งกระทำปีละครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการยกย่องและส่งเสริมโรงเรียนที่มีผลงานเป็นเลิศ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่วิธีปฏิบัติทางการศึกษาของโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศ และเพื่อสร้างสรรควัฒนธรรมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนของฮ่องกงเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายในสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขของแต่ละโรงเรียน ทั้งนี้รูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศฮ่องกง ประกอบด้วย 4 ด้าน สรุปดังนี้ (สมกิต บุญยะโพธิ์, 2555: 30-34)

1. ด้านการจัดการและการจัดองค์กร ประกอบด้วย การกำหนดพันธกิจ วิสัยทัศน์ และแผนการพัฒนาสถานศึกษาที่ส่งเสริมจริยธรรมและศีลธรรม สติปัญญา อารมณ์ ร่างกาย สังคม และสุนทรียภาพของนักเรียน นอกจากนี้ยังประกอบด้วย การประเมินคุณภาพ และการจัดสรรทรัพยากรในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการเรียนการสอน
2. ด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วย การกำหนดหลักสูตรที่มีเป้าหมายชัดเจน มีความกว้าง ความลึก ความสมดุล มีประโยชน์มีความต่อเนื่องและเป็นกลุ่มก้อน นอกจากนี้การกำหนดการเรียนการสอน

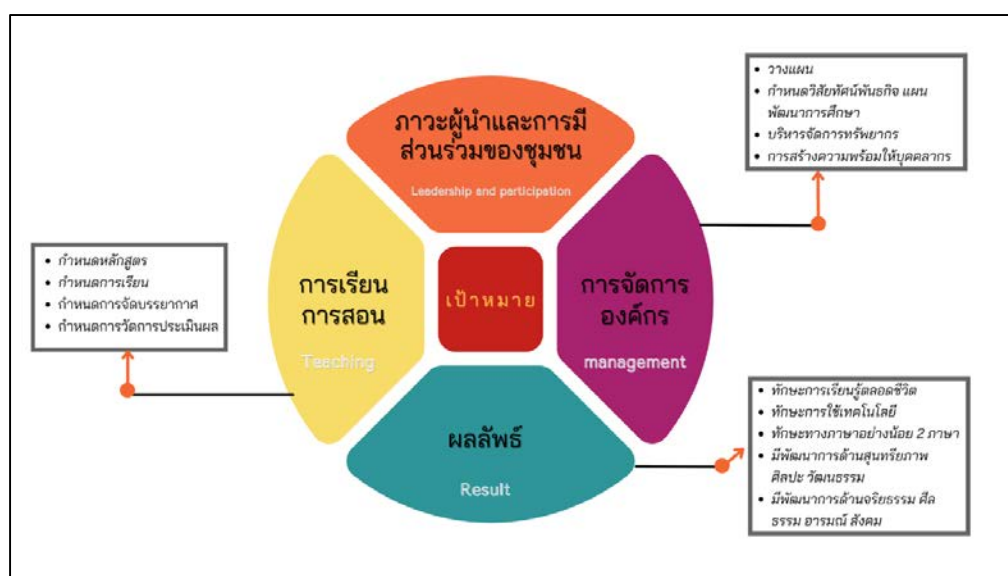
และการจัดบรรยากาศในชั้น เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาความคิดระดับสูง พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะคตินักเรียน รวมไปถึง การวัดและประเมินผล

3. ด้านการสนับสนุนจุดมุ่งหมายของนักเรียนและสถานศึกษา ประกอบด้วย การเอาใจใส่และให้ความสนใจดูแลนักเรียน ได้แก่ วินัย การแนะแนว และการให้คำปรึกษาประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากร สังคม และวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมเสริมหลักสูตร โปรแกรมเสริมหลักสูตร การสนับสนุนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ โปรแกรมสนับสนุนการเรียนรู้ บริการดูแลรักษา การเชื่อมโยงกับผู้ปกครองและชุมชน ได้แก่ ความร่วมมือระหว่างบ้านกับสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน รวมไปถึงบรรยากาศของสถานศึกษา

4. ด้านผลสัมฤทธิ์และระดับการพัฒนาของนักเรียน พิจารณาจากความสามารถของสถานศึกษาในการกำหนดเป้าหมายที่ทำได้ในสภาวะแวดล้อมของตน โดยให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผู้เรียนดังต่อไปนี้ (1) การพัฒนาด้านจริยธรรมและศีลธรรม (2) การพัฒนาทางด้านสติปัญญา (3) การพัฒนาภาษา โดยรู้หนังสือ 2 ภาษา และมีทักษะการพูด 3 ภาษา (4) ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (5) มีความสามารถและแรงจูงใจในการนำทักษะในด้านเทคโนโลยีไปปฏิบัติ (6) การพัฒนาทางด้านอารมณ์ (7) ความตระหนักด้านสุขภาพเชิงบวก (8) การพัฒนาทางด้านสังคม (9) การพัฒนาด้านสุนทรียภาพ และ (10) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมและศิลปะ

จากการศึกษา รูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศฮ่องกง (The outstanding Teachers and School Award : HK) สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศฮ่องกงมุ่งเน้นให้นักเรียนมีการพัฒนาและเกิดทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทั้งนี้ รางวัลความเป็นเลิศดังกล่าว มีเกณฑ์การให้รางวัลโดยแบ่งตามงานของสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านการจัดการและการจัดองค์กร ด้านการเรียนการสอน ด้านการสนับสนุนจุดมุ่งหมายของนักเรียนและสถานศึกษา รวมถึงด้านผลสัมฤทธิ์และระดับการพัฒนาของนักเรียน

รูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศจากประเทศชั้นนำด้านการศึกษาทั้ง 3 ประเทศ ดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่ามีจุดร่วมที่สอดคล้องกัน รวมถึงได้วิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างขององค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงเป้าหมายหรือจุดที่ควรให้ความสำคัญในการยกระดับสถานศึกษา

ที่มา : ภาณุวัฒน์ จรูญสนองกิจ, ขวัญวิทย์ เกตุรัตน์ และนวรรตน์ ไวยมภู (2565)

บทบาทและคุณลักษณะของผู้บริหารในการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา มีนักวิชาการหลายท่านให้ความเห็นตรงกันว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง โดยสมกิต บุญยะโพธิ์ (2555: 321) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้เชื่อมโยงกับครู เพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ มีบทบาทในการควบคุม กำกับ ดำเนินงาน และรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของโรงเรียน สร้างความพึงพอใจให้แก่ครูในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ Maxine (อ้างถึงในอมรรัตน์ เตชะนอก, 2563: 370-372) ได้นำเสนอบทบาทหรือคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ไว้ 15 ข้อ ดังนี้

1. นักสร้างสรรค์ (Creative) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการผลักดันและหาวิธีจัดการอย่างต่อเนื่องให้บุคลากรในโรงเรียนสร้างสรรค์งานอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานมากโดยยึดผลประโยชน์ของนักเรียนเป็นที่ตั้ง

2. นักการสื่อสาร (Communicator) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการสื่อสารแบ่งปันข้อมูลโดยใช้สื่อที่หลากหลาย รวมถึงเป็นผู้ฟังที่ดี

3. นักคิดวิเคราะห์ (Critical Thinker) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการแสดงออกด้านความคิดของบุคลากรในโรงเรียน โดยนำมาวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญ เพื่อพยากรณ์ถึงผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่มีต่อโรงเรียนและนักเรียนในระยะยาว

4. สร้างชุมชน (Builds Community) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประสานและเชื่อมโยงกลุ่มคนโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้อื่นเห็นความเป็นผู้นำของตนอีกด้วย

5. การมีวิสัยทัศน์ (Visionary) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์หรือแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนเพื่อผลิตนักเรียนไปสู่อนาคตที่ต้องการโดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง รวมถึงสามารถแบ่งปันวิสัยทัศน์ไปพัฒนา ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกันได้ด้วย

6. การสร้างความร่วมมือและการติดต่อ (Collaboration and Connection) ผู้บริหารต้องแสวงหาแบ่งปันข้อมูล และความรู้อย่างเปิดเผยชัดเจน มีการค้นหาความเข้าใจและปฏิบัติอย่างเข้าใจกับคนอื่น มีการติดต่อกับโลกภายนอกผ่านทางบล็อกและสื่อทางสังคม และต้องสร้างการร่วมมือกับผู้อื่น

7. สร้างพลังเชิงบวก (Positive Energy) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างหลักการทั้ง เชิงบวก เชิงรุก รวมถึงมีวิธีในการดูแลเอาใจใส่นักเรียน บุคลากร และผู้ปกครอง โดยการพบปะพูดคุย เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นรับรู้ถึงคุณค่าของตนเองที่มีต่อสถานศึกษา นอกจากนี้การกระทำในลักษณะดังกล่าวจะเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ที่แท้จริงให้เกิดขึ้นอีกด้วย

8. ความเชื่อมั่น (Confidence) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความมั่นใจ (confidence) เข้าถึงได้ง่าย (approachable) มีความโดดเด่น (be visible) นอกจากนี้ยังต้องมีความกล้าเผชิญกับสถานการณ์ยากลำบาก มีความมั่นใจในการรักษาขวัญกำลังใจของบุคลากร รวมถึงมีความเชื่อมั่นในชุมชนโรงเรียน

9. ความมุ่งมั่นและความพากเพียร (Commitment and Persistence) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงออกซึ่งความมุ่งมั่นทุ่มเทอย่างจริงจัง เพื่อผลักดันให้กับครูและนักเรียนเกิดความมุ่งมั่นทุ่มเท รวมถึงไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้

10. ความเต็มใจที่จะเรียนรู้ (Willingness to Learn) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการเรียนรู้อยู่เสมอเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้บริหารและสังคมของโรงเรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (Be a Lifelong Learner)

11. นักประกอบการ คิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Entrepreneurial, Creative and Innovative) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการคิดนอกกรอบอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงมีทักษะในการคิดเชิงนวัตกรรมเพื่อบริหารจัดการกับความซับซ้อนทางสังคมในศตวรรษที่ 21 รวมถึงต้องพัฒนา โรงเรียนให้เป็นอย่างองค์การประกอบการ

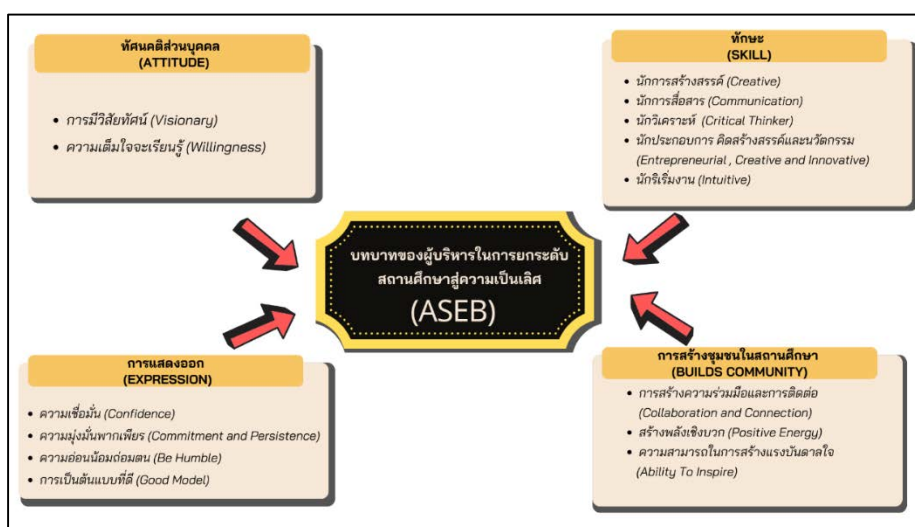
12. นักริเริ่มงาน (Intuitive) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเรียนรู้และเชื่อมั่นในสัญชาตญาณของตนเอง โดยบางครั้งผู้บริหารสามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จอย่างไม่คาดฝันซึ่งเป็นผลมาจากความสามารถการเป็นนักคิด นักริเริ่มสร้างสรรค์ รวมถึงการสังหรณ์ใจ (intuitively) อันเกิดขึ้นจากความชาญฉลาด

13. ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ (Ability to Inspire) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างกระตือรือร้นและความคิดเชิงบวกให้กับบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางของสถานศึกษาในอนาคต

14. การอ่อนน้อม (Be Humble) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกระทำตนเป็นแบบอย่างในการอ่อนน้อมถ่อมตน ซึ่งแสดงออกโดยการมีสัมมาคารวะ การรู้จักบุคคลในชุมชน การเปิดโอกาสกับครู และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

15. ต้นแบบที่ดี (good Model) ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีต้องส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยการปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ดี รวมถึงเรียนรู้ ฝึกฝนบุคลากร ให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีการทำงานร่วมกัน มีการสื่อสารที่ดี มีการคิดวิเคราะห์ มีการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติการสร้างสร้งสรรค์นวัตกรรม รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับการเรียนรู้และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีบทบาทหรือคุณลักษณะสำคัญ *ประการแรก ทศนคติส่วนบุคคล (Attitude)* โดยผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ และเต็มใจที่จะเรียนรู้เพื่อก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง *ประการที่สอง ทักษะ (Skill)* ผู้บริหารต้องนำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงตนเองให้มีทักษะเป็นนักสร้างสรรค์ นักสื่อสาร นักวิเคราะห์ นักริเริ่มงาน รวมถึงนักประกอบการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม *ประการที่สาม การแสดงออก (Expression)* ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ดีอย่างอ่อนน้อมถ่อมตน มีการแสดงออกถึงความมุ่งมั่น ความพากเพียร รวมถึงมีความเชื่อมั่นในบุคลากรภายใต้บังคับบัญชา *ประการที่สี่ การสร้างชุมชน (community building)* ผู้บริหารต้องมีทักษะในการสร้างแรงบันดาลใจ สร้างพลังบวก สร้างความร่วมมือ รวมถึง สร้างการติดต่อเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งนี้ จากการกล่าวโดยสรุปข้างต้นสามารถนำเสนอตามภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงบทบาทของผู้บริหารในการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
ที่มา : ภาณุวัฒน์ จรูญสนองกิจ, ชวลวิทย์ เกตุรัตน์ และนรินทร์ ไวมัญญ (2565)

คุณลักษณะของครูในการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้เป็นบุคคลคุณภาพที่ทำงานโดยใช้ความรู้ (Knowledge worker) รวมถึงผลิตบุคคลที่มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Learning person) ดังนั้นเพื่อการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21 ครูผู้สอนจึงควรมีบทบาทและคุณลักษณะ ดังนี้ (พระครูสุตวรธรรมกิจ และพระมหาพงศ์พราหมณ์ สุธิโร, 2563: 27-29, ประสาท เนื่องเฉลิม, 2563: 22, กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

1. ทัศนคติส่วนบุคคล (Attitude) ประกอบด้วยทัศนคติ ดังนี้ 1) มีการจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานแนวคิด “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้” 2) รู้จักปรับตัว มีความยืดหยุ่น ในการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นมืออาชีพ 3) มีศีลธรรม คุณธรรม และดำรงตนอยู่ในจรรยาบรรณวิชาชีพ และ 4) ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือบุคลากรร่วมวิชาชีพและชุมชนรอบสถานศึกษา

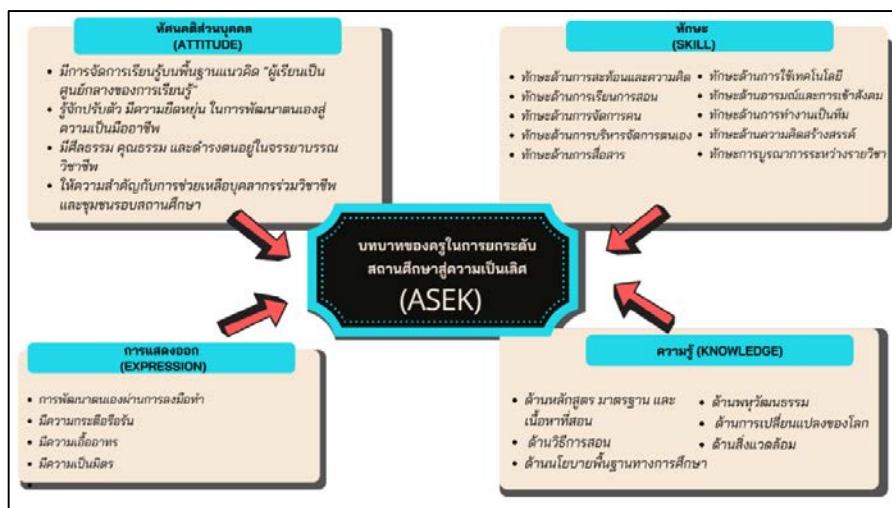
2. ทักษะ (Skill) ประกอบด้วยทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะด้านการสะท้อนและความคิด 2) ทักษะด้านการเรียนการสอน 3) ทักษะด้านการจัดการคน 4) ทักษะด้านการบริหารจัดการตนเอง 5) ทักษะด้านการสื่อสาร 6) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี 7) ทักษะด้านอารมณ์และการเข้าสังคม 8) ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม 9) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ และ 10) ทักษะการบูรณาการระหว่างรายวิชา

3. การแสดงออก (Expression) ประกอบด้วยการแสดงออก ดังนี้ 1) การพัฒนาตนเองผ่านการลงมือทำ 2) มีความกระตือรือร้น 3) มีความเอื้ออาทร และ 4) ความเป็นมิตร

4. ความรู้ (Knowledge) ประกอบด้วยความรู้ ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร มาตรฐาน และเนื้อหาที่สอน 2) ด้านวิธีการสอน 3) ด้านนโยบายพื้นฐานทางการศึกษา 4) ด้านพฤติกรรมธรรม 5) ด้านการเปลี่ยนแปลงของโลก และ 6) ด้านสิ่งแวดล้อม

กล่าวโดยสรุป บทบาทและคุณลักษณะของครูในการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศควรเริ่มจากการมีทัศนคติที่ดีที่ถูกต้องซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมวิชาชีพทั้งในและนอกสถานศึกษา มีการแสดงออกอย่างเหมาะสม รวมถึงเป็นผู้มีทักษะความรู้พื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการผลิตและพัฒนา

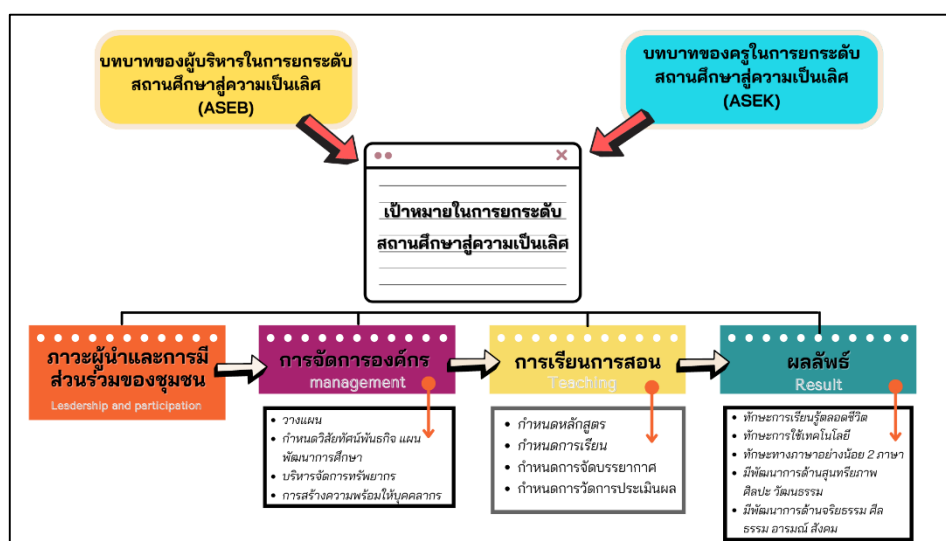
ทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน โดยบทบาทและคุณลักษณะของครูดังกล่าวสามารถนำเสนอ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงคุณลักษณะของครูในการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
ที่มา : ภาณุวัฒน์ จรูญสนองกิจ, ชวลิตย์ เกตุรัตน์ และนวรรตน์ ไชยมง (2565)

แนวทางการยกระดับโรงเรียนไทยให้เป็นเลิศ

จากการศึกษารูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนจากทั้ง 3 ประเทศข้างต้น ทำให้ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรยกระดับการศึกษาไทยให้มีความก้าวหน้าทัดเทียม เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพแก่ประเทศชาติ ซึ่งแนวทางในการยกระดับดังกล่าวผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนด **เป้าหมาย** ซึ่งให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ การสร้างภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการองค์กร การเรียนการสอน และผลลัพธ์ ทั้งนี้ **ผู้บริหารสถานศึกษา**ยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีวิสัยทัศน์ และเต็มใจที่จะเรียนรู้เพื่อก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีทักษะเป็นนักสร้างสรรค์ นักสื่อสาร นักวิเคราะห์ นักริเริ่มงาน แสดงออกถึงความมุ่งมั่น ความพากเพียร รวมถึง สร้างการติดต่อเชื่อมโยง เพื่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรในสถานศึกษา รวมถึง **ครู** ควรมีทัศนคติที่ดีที่ถูกต้องซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมวิชาชีพทั้งในและนอกสถานศึกษา มีการแสดงออกอย่างเหมาะสม รวมถึงเป็นผู้มีทักษะความรู้พื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน ในการนำเสนอแนวทางยกระดับโรงเรียนไทยให้เป็นเลิศ ผู้เขียนนำเสนอ ดังภาพที่ 4 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4 แสดงแนวทางการยกระดับโรงเรียนไทยให้เป็นเลิศ

ที่มา : ภาณุวัฒน์ จรุงสนองกิจ, ขวัญวิทย์ เกตุรัตน์ และนวรรตน์ ไวยมภู (2565)

บทสรุป (Conclusion)

เป้าหมายความเป็นเลิศของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีจุดที่ควรให้ความสำคัญโดยกำหนดเป็นเป้าหมายในการยกระดับทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของชุมชน (Leadership and participation) การจัดการองค์กร (Management) การเรียนการสอน (Teaching) ผลลัพธ์ (Result) นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยด้านคุณลักษณะและบทบาทของครูและผู้บริหาร ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยผู้บริหารและครูต้องมีทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมถึงมีทัศนคติ มีความรู้ และมีการแสดงออกที่เหมาะสม ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ช่วยให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาคุณภาพในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย **ด้านนักเรียน ด้านครู ด้านการจัดการศึกษา ด้านการบริหาร หลักสูตร และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม** อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่าการยกระดับสถานศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ ร่วมกับปัญหาอื่น ๆ อาทิ ปัญหาเชิงโครงสร้างระบบบริหาร ปัญหาหลักสูตรที่ไม่ได้มุ่งเน้นให้ผลิตพลเมืองตามความต้องการของตลาดโลก และปัญหาอื่น ๆ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องมีการปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นจึงวางแผนดำเนินการโดยมีการสอดประสานกันในทุกภาคส่วน มีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานเป็นระยะ โดยเริ่มจากการยกระดับสถานศึกษาให้เป็นเลิศไปสู่ทิศทางที่ต้องการ

องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge)

แนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทยสู่ความเป็นเลิศนั้นประกอบด้วยปัจจัยสู่ความสำเร็จที่หลากหลายตามบริบทของสถานศึกษา โดยอาศัยการตั้งเป้าหมายหรือจุดที่ควรให้ความสำคัญในการยกระดับสถานศึกษา ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ และการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) การจัดการและการจัดองค์กร 3) การเรียนการสอน และ 4) ผลลัพธ์ ภายใต้การขับเคลื่อนตามบทบาทของผู้บริหารในการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ได้แก่ 1) ทัศนคติส่วนบุคคล 2) ทักษะ 3) การแสดงออก และ 4) การสร้างชุมชนในสถานศึกษา

รวมกับบทบาทของครูในการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ได้แก่ 1) ทักษะคนดีส่วนบุคคล 2) ทักษะ 3) การแสดงออก และ 4) ความรู้

ดังนั้น แนวทางเพื่อนำพาสถานศึกษามุ่งสู่การยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศนั้น ควรเริ่มจากการขับเคลื่อนองค์ประกอบแต่ละด้าน ดังนี้ 1) บทบาทของผู้บริหาร 2) บทบาทของครู 3) ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของชุมชน 4) การจัดการและการจัดองค์กร 5) การเรียนการสอน และ 6) ผลลัพธ์ ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนภายใต้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ครอบคลุมเพื่อขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). **ศร.จีครูปรับบทบาทใหม่ทันกับเทคโนโลยีสอนเด็ก**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.moe.go.th>. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2565.
- ประสาธน์ เณียงเฉลิม. (2563). ครูในศตวรรษที่ 21. **มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 39(1): 15-24.
- พระครูสุตวรธรรมกิจ และพระมหาพงศ์ทราทิพย์ สุธีโร. (2563). การพัฒนาครูไทยสู่ศตวรรษที่ 21. **บัณฑิตสาเกตปริทรรศน์**. 5(2): 19-30.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สมกิต บุญยะโพธิ์. (2555). **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนันท์ สินธพานนท์. (2561). **นวัตกรรมการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: เทคนิคพรินต์.
- อดุลย์ วังศรีคุณ. (2557). การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 : ผลผลิตและแนวทางการพัฒนา. **มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 8(1): 1-17.
- อมรรัตน์ เตชะนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. **Modern Learning Development**. 5(6): 364-373.
- อมลรดา พุทธินันท์. (2561). **รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Ministry of Ministration. (2000). **The School Excellence Model: A Guide** Singapore: The School Appraisal Branch, Schools Division. Ministry of Ministration Singapore: Ministry of Ministration.